СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 30. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 6. лютого 1931. VOL. XXXIX. No. 30. Jersey City, N. J., Friday, February 6, 1031. THREE CENTS.

ЙОНҐ ЗАЯВЛЯЄТЬСЯ ЗА ЧАСТИННУ ВИПЛАТУ БОНУСІВ У ГОТІВЦІ

ВАШИНҐТОН.—Овен Д. Йонґ, голова дирекції Дженерал Електрик Компані, забрав голос у справі виплати готівкою ветеранських бонусів.

Йонґ є тої думки, що коли би виплатити всі бонуси, то це було би великим ризиком, яке могло би потрясти економічною структурою краю. Дотого він сумнівається, чи взагалі вдалося би під теперішню пору продати бонди на суму $3,400,000,000, яких треба на виплату бонусів.

Але, твердить Йонґ, є всетаки вихід з тої справи. А саме можна виплатити бонуси самим найбіднішим ветеранам; на це не треба більше як $500,000,000, а на таку суму можна розпродати бонди дуже легко.

„ҐОКУС-ПОКУС" ТРАНСАКЦІЇ.

НЮ ЙОРК. — Нема дива, що „Бенк оф Юнайтед Стейтс" збанкротував, бо з доходжень виходить, що банк переводив ріжні, як каже прокуратор „гокус-покус" трансакції, даючи позички своїм власним урядовцям і сплачуючи їх з власної каси. Все це були ошуканчі трансакції, недозволені законом.

БОТЛЕР ЗА ЯВНУ РОЗПРАВУ.

ВАШИНҐТОН. — Вже виготовлено формальне карне обжалування, на підставі якого судитимуть ґенерала Ботлера за зневагу Мусолінія.

Ботлер домагається явної розправи. Покищо обжалування не проголошено.

З усіх сторін надходять просьби, щоби Бовлера ласкавити і не допускати до судової розправи. Кажуть, що Ботлера жде евентуально кара нагани.

РАДА НА ДОПОМОГУ БЕЗРОБІТНИМ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Гувер одержав від десятьлітньої Енні Ворнер Борнгем з Елизабету $6.31, як дохід з діточого представлення, призначений на допомогу бідним людям, що не мають що їсти і в що вбратися.

В письмі сказано, що жертва невелика, бо в представленню і покриттю коштів не було дітям помочі з боку старших. Але, кажеться там далі, коли би діти взялися до таких представлень по цілій Америці, то президент не потребував би ґризтися допомогою бідним.

ВІДПЕКУЄТЬСЯ ВІД КАНДИДАТУРИ.

ВАШИНҐТОН. — Овен Д. Йонґ попросив кореспондентів, щоби не писали, що він є демократичним кандидатом на президента, бо він не „займається політикою".

НАЗВАЛИ СЕБЕ БРЕХУНАМИ.

ВАШИНҐТОН. — Конґресмен Кремтон назвав у палаті послів сенатора Керевея „плейн анадалтерейтед лаер", а Керевей назвав Кремтона по телефоні тхором та брехуном і просив, щоби йому дав нагоду повторити це йому прямо в вічі.

НЕЩАСТЯ ЗА НЕЩАСТЯМ.

ВЕЛИНГТОН (Нова Зеляндія). — Ще досі не почислено жертв землетрусу, бо далися чути нові потрясення, які потягнули нові жертви.

Досі нараховано коло 1,000 убитих осіб. Місто Напір горить і не можна доступити до домів. Ратунок прийде тоді, коли наспіє більша скількість динаміту, яким розсадять руїни.

Та найбільше лихо щойно почалося. Кинулася пошесть, яка ще страшніша від землетрусу. А людей годі ратувати. Нема лікарських середників, бо шпиталі повалені, а норски і лікарі, які працювали по шпиталях, поґинули.

ШТРАВС ЗАЛИШИВ $1,000,000.

НЮ ЙОРК. — Відчинили тестамент недавно помершого Натана Штравса, жидівського філянтропа и великого прихильника сіонізму. В тестаменті візвано дітей держатися жидівської народности, а маеток, який виносить біля $1,000,000, призначено родині. Штравс зазначив, що він давав гроші на добродійні цілі за життя, тому не призначує нічого на ті цілі по смерти. Кажуть, що він роздав за життя кілька мілїонів долярів.

ПОХОРОН ПСА КНЯЖНИ КСЕНІ.

ҐРЕЙТ НЕК (Лонґ Айленд). — Згинув 7-літний пес Доґлес, якого власником була княжна Ксеня, бувша Миссис Виліем Б. Лідс мол.

Пес той лежить у чудовій домовині серед цілої гори квітів, які надіслала княжна. А поховають його на собачім цвинтарі в Гартсдейл, Н. Й.

Кажуть, що княжна має ще 100 таких псів.

ЕПИСКОПАЛИ ЗА ВІДКЛИКАННЯ ЕПИСКОПІВ.

ФИЛАДЕЛФІЯ. — На конференції духовників епископальної цекрви критиковано дуже гостро тиранію епископів і рішено домагатися зміни церковних канонів у тім зґляді, щоби дати священству більші свободи та улекшити усунення епископів з урядів.

ПОЛЬСЬКИЙ ЛІТАК ВІХАВ НА КОМИН.

Підчас летунських вправ у Торуні летун Заячківський так незручно опускався на землю, що наткнувся на комин одного дому і разом з літаком скотився з даху на подвіря. Літак трошки поломився, а летун трошки потовк собі плечі.

ВІДСИДІВ ДВА І ПІВ МІСЯЦЯ У ВЯЗНИЦІ ЗА „БОЖЕ ВЕЛИКИЙ ЄДИНИЙ".

З чортківської тюрми випущено на волю бувшого січового стрільця, а теперішнього дяка в селі Чорнокінцях, копичинецького повіту. Арештовано його в жовтні м. р. за те, що співав у церкві гимн "Боже великий, єдиний"... Він відсидів у тюрмі півтретя місяця.

ЧУДЕСНЕ УЗДОРОВЛЕННЯ В ЛЮРД.

Серед чудесних уздоровлень у Люрд, які занотував в останніх днях медичний тамошній уряд, звертає увагу чудесне уздоровлення Аліції Ґільомен з Валіні у Франції.

Дівчина ця має 18 літ і походить з сухітничої родини. Від 14 р. ціле її тіло було вкрите отвертими ранами. Лікарі згідно заявили, що недуга її невилічима.

По прибуттю до Люрд, вже по першій купелі рани почали загоюватися, а до тижня недужа була зовсім здорова. Лікарі, які передтим лічили недужу, заявили, що вона вповні виздоровіла.

СКАЛА ВПАЛА НА ВЕСІЛЬНИХ ГОСТЕЙ.

В Альжирі сталася страшна катастрофа. По кількадневних сильних дощах надбережні скали усунулися, засипаючи три доми.

В одному домі відбувався тоді весільний пир. До сьогодня видобули 7 убитих, одначе загальне число жертв виносить 40 осіб.

Катастрофа трапилася недалеко від німецького консуляту. Частина городу консуляту запалася в пропасть.

ЧИ ДРУГИЙ БЕЙЛІС?

Розправу проти ужгородського торговця Штайнберґера, обвинуваченого за виточення крови з дітей з села Нова Химера, відложили для ствердження ріжних обставин. Ж. А. Т. повідомляє, що головний свідок, учителька-Мадярка Аранка Секо, на розправі зізнала, що нічого не знає. У протоколі жандармерії сказано, що Штайнберґер виточив мабуть кров „для ритуальних цілей".

З ГРАНАТОЮ ПРОТИ ПОЛІЦІЇ.

В селі Чорній коло Кольбушової поліція хотіла арештувати Івана Брамаржа під заміткою убивства одного селянина. Іван Брамарж, окружений поліцією, кинув ручну гранату і поранив постерункового Ватру в руку і голову. Інші поліцаї стріляли з крісів, ранили Брамаржа й арештували.

ГОЛОДІВКА ПОЛІТИЧНИХ ВЯЗНІВ У СТРИЮ.

Вязні стрийської тюрми, арештовані під закидом приналежности до УВО та комуністичної партії, почали тому кілька днів голодівку. Вони хочуть, щоби судові власти прискорили судове слідство.

УКРАЇНСЬКА ГОДИНА НА РАДІО.

В неділю, 8. лютого, в 3-ій год. і до 3.30 Рочестерська Мандолінова Оркестра під проводом Л. Сорочинського відограє з радіо стації W. H. A. M. слідуючу програму:

1) Молитва; 2) Вітрогони (сюїта); 3) Moonlight on the Colorado; 4) Вечірній дзвін; 5) Стоїть явір над водою; 6) Дзвіночки.

Солісти: Ю. Січинська і М. Климців; при пяні С. Климців.

ЗМІСТ ПЕТИЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПОСЛІВ І СЕНАТОРІВ ДО ЛІҐИ НАЦІЙ.

Петиція українських послів і сенаторів із Польщі до Ради Ліґи Націй, вислана 31. жовтня 1930 р., зясовує докладно положення Східної Галичини в міжнароднім праві на основі версайського трактату та додаткового трактату про охорону меншин, уповажнення Найвищої Ради про зайняття Польщею Східної Галичини аж по ріку Збруч польськими військами і рішення Ради Амбасадорів з 14. березня 1923, яке признало Польщі зверхниче право над Східною Галичиною, як і мотиви, котрі лучилися з заґарантуванням Східній Галичині чогось у роді департаментової автономії.

ІТАЛІЄЦЬ УТОПИВ ДИТИНУ.

В італійськім селі Авеліні купець Антоліно мав двоє дітей: старший син був здоровий, а молодша, дволітня дитина все хорувала і плакала. Купцеви обридло опікуватись хорим синком і він казав старшому синови віднести молодшого брата на подвіря та вкинути до криниці. Хлопець послухав батька і втопив дитину. Поліція вела три місяці слідство, а вкінці арештувала жорстокого батька, який признався до вини.

ОСТАНКИ ДЕРЕВА ЗПЕРЕД МІЛЙОНІВ ЛІТ.

Професор Френсис Джан Люіс з університету Алберти, голова ботанічного департаменту в тім університеті, найшов найліпше заховані і найстарші останки дерева в світі в смоляних пісках коло Мек Морей, Алта. Останки дерева мають вже не менше як 50 мілїонів літ, а можливо, що й сто мілїонів. В пору, коли ті дерева росли, ціла східна Канада була ще дном моря і Скалисті гори були ще не утворилися. Самеж місце, де ті останки знайдено, було при устю великої ріки, що плила на полудне з давно пропавшої країни на півночи.

ҐІРКЕ ЖИТТЯ НІМЕЦЬКИХ РОБІТНИКІВ У РАДЯНСЬКІМ СОЮЗІ.

До німецького посольства в Москві приїхало зі скаргою кількох німецьких робітників, які виїхали з Німеччини на роботи до Донецького Басейну. Німецькі робітники жаліються, що совітські власти не додержують умови, яку з ними заключили, що робітники не дістають харчів, і що врешті совітські власти перестали їм виплачувати гроші за працю. Німецькі робітники заявили німецькому послові, що більшість з них покине на весну Донецький Басейн і верне до Німеччини, бо в тих відносинах, в яких вони тепер перебувають, годі жити.

О. ЯВОРСЬКИЙ ЗРІКСЯ ПОСОЛЬСЬКОГО МАНДАТУ.

Як ми вже повідомляли, з листи ББ вийшов між іншими послом до сойму „старорусин", парох із Радехівщини о. Яворський Йосиф. Він приняв був посольський мандат, хоч усі три гр.-кат. ординаріяти заборонили священикам кандидувати, а навіть вніс був до Риму зажалення проти суспензії. В його справі інтервенювало у Ватикані міністерство закордонних справ. Видно, інтервенція ця була безуспішна, бо о. Яворський зрікся посольського мандату. Так то в соймі лишився лиш один „старорусин", що вийшов з листи ББ, а саме комісар Народнього Дому у Львові, М. Бачинський.

САМОГУБСТВО КОМПОЗИТОРА.

В Загребі (Югославії) відобрав собі життя відомий чеський композитор Оскар Недбаль. Він скочив з 2-го поверху Народнього Театру в Загребі і згинув на місці. Оскар Недбаль був директором чеського Народнього Театру в Братіславі. До Загребу приїхав він на гостинні виступи зі своїм балетом, яким сам дірігував. Причина самогубства невідома. Вістка про його смерть викликала в Югославії і в Чехії пригноблююче враження.

В РУКАХ ТОРГОВЦЯ ЖИВИМ ТОВАРОМ.

У Варшаві пропала без сліду відома зі своєї вродливости 16-літня ґімназистка Піскорська і родичі цілий тиждень не могли її відшукати. Аж на днях поліція арештувала в Ченстохові підозрілого типа, а в його товаристві цю ґімназистку. Слідство виявило, що цей тип торгував живим товаром. Його імя держать ще в тайні.

І НАЙСИЛЬНІША ЛЮДИНА ЧАСОМ ЗАПЛАЧЕ.

В останнім томі своїх споминів з часів світової війни Пуанкаре сам признається, що коли довідався про програну битву і великі втрати французької армії під Льос Шампань, „увійшов до своєї бібліотеки, де була тільки його жінка, і там сердечно розплакався". Цю хвилину Пуанкаре вважає найтяжчою в своїм житті. Цікаве, що Пуанкаре, як це видно з його споминів, довший час підчас війни не вірив у перемогу Франції, та був у розпуці, на думку, що Німці запанують над його вітчиною. Особливо англійські державні мужі давали причину до песимізму. Англійського премієра Асквіта називає Пуанкаре „гладко виголеним правником, який надається до ролі тата в комедії", але не на дипльомата підчас війни. Також скептично говорить Пуанкаре про Ллойда Джорджа, а тільки Кіченера вважає людиною залізної волі і великого таланту. Як видно зі споминів Пуанкаре, між військовими командантами армії держав Антанти панували постійні непорозуміння, конфлікти й англійські генерали пінилися зі злости, що мусять слухати французького маршала Жофра та Фоша. Ці непорозуміння підкопували віру Пуанкаре в перемогу Франції.

ЧЕСЬКА ПОЛІЦІЯ СТРІЛЯЄ НА БЕЗРОБІТНИХ

4 ОСОБИ ЗГИНУЛИ ПІДЧАС ДЕМОНСТРАЦІЇ.

ПРАГА. — Підчас демонстрації безробітних у місті Дукс, в північній Чехії, поліція стріляла до демонстрантів та вбила 4 особи і ранила 4. До стрілянини прийшло, коли демонстранти пробували вдертися на засідання міської ради.

Демонстрацію орґанізували чеські комуністи. Демонстранти несли таблиці з написами: „Роботи, або хліба".

АНГЛІЯ ГРОЗИТЬ ФРАНЦІЇ Й ІТАЛІЇ.

ЛОНДОН. — Анґлійський міністер военної фльоти заявив підчас дебати в парляменті, що анґлійський уряд думає про піднесення видатків на будову военної фльоти, якщо Франція й Італія не залишать своїх перегонів у будівництві своїх военних фльот.

Міністер подав парляментови цифри, по яким Велика Британія будує тепер нові военні кораблі, які разом будуть мати 46,000 тон містоти, а Фрація й Італія будує кожда по 100,000 тон.

ҐАНДІ НЕ ПЕРЕРИВАЄ СВОЄЇ КАМПАНІЇ.

БОМБЕЙ. — Прихильники Ґанді заявляють, що вони не відступають від своєї програми, на доказ чого будуть знову виробляти сіль проти закона про сільний монополь.

Ґанді мав бачитися з індуськими делеґатами на лондонську конференцію, але цю стрічу відкликано через недугу індуського провідника Пандіта Мотіляла Негру.

ЕПИСКОП, ПРОТЕКТОР РАСПУТІНА, ЗБОЖЕВОЛІВ.

СОФІЯ (Болгарія). — Тут жив яких десять літ Теофан, епископ російської православної церкви, який прибув сюди по розгромі армії Вранґля. Епископ журився тим, що це він був тим чоловіком, котрий представив на царськім дворі Распутіна, який остаточно довів до повної компромітації, а вслід за тим до упадку Романових. Свідомість цього „гріха" так важила на його совісти, що він став недомагати на умі. Від якогось часу його бачено часто в катедрі, як він лежав навхрест перед престолом. Оноді його найдено в бідній частині болгарської столиці, як він ходив мов божевільний. Його задержано й лікарі ствердили, що він справді зовсім збожеволів. Епископа віддано до дому божевільних.

ЧИ МОЖЛИВЕ ІНФОРМУВАННЯ ПРО РОСІЮ?

ЛОНДОН. — Большевицький уряд у Москві зарядив цікаву комедію, яка замісць ударити їх противників, бє їх самих.

Недавно тому большевицький уряд дав дозвіл С. Дж. Кечамови, кореспондентови лондонської ґазети „Дейлі Експрес", відвідати Росію. Був це одинокий анґлійський кореспондент, який дістав такий дозвіл за цілий рік. Його писання не вдоволили большевиків. Щоби скомпромітувати Кечама, вони придумали урядити проти нього процес за „образу совітів", а що його на процесі не буде, то мають „розсилати" процес радіом.

Але вислід большевицької кампанії такий, що він шкодить тільки большевикам. „Процес" дав йому нагоду розповісти про большевицькі порядки ще ширше, ніж він це робив досі. І число його читачів стало хоч куди більше. І всі вони довідалися, що ніякий кореспондент з Росії правди писати не може. Кечам не міг писати й одної третини того, що він бачив.

Він описує способи, якими большевики пробували підійти його, щоби він не писав про те, що бачив. Не стидалися навіть уживати провокації та підходити до нього з листами, що мовляв, люди, яких слова він наводить, готові згинути з рук большевицької влади.

ЦІКАВА ПРОПАҐАНДА БОЛЬШЕВИКІВ.

МОСКВА. — Большевики впали на новий спосіб пропаґанди свого раю на землі. Мовляв, у Росії так тепер добре, що незадовго робітники з усього світа кинуться мандрувати в Росію так, як колись мандрували в Америку.

Большевики показують на іміґрацію американських фахових робітників, поминаючи факт, що цих робітників затягнули большевицькі аґенти ґарними контрактами та що це тільки сезонова іміґрація.

ЗЕМЛЕТРУС КОШТУВАВ ЖИТТЯ ТИСЯЧКУ ЛЮДЕЙ.

ЛОНДОН. — Вістки з Нової Зеляндії подають число жертв землетрусу в тому місті на тисячку осіб.

У місті далися відчути нові потрясення землі. Це не дало міській пожарній сторожі можливости погасити вогонь, котрий далі шаліє. Містови грозять пошести.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

БЕЗРОБІТНА ПАЙКА

В часах економічної депресії й безробіття виринають звичайно на перше місце питання суспільного обезпечення. Це цілком природне явище. Міліони людей остають без роботи і тоді доперва роздумують над тим, що в суспільстві щось не є до ладу, коли приходиться міліонам охочих до праці голодувати тому, що тої праці нема. Але звичайно буває так, що коли мине кріза й роботи підуть лекше, то широкий загал забуває за безробіття і біду і все йде по старому аж до — нової крізи. Так воно виглядає в Америці.

Та теперішня кріза мабуть таки залишить серіозніші сліди. Вона може таки навчить широкі робітничі маси, що вони мають можність поправити свою долю, якщо вони користатимуть з тих прав, які їм прислугують. Америка є краєм демократичним. Свідома маса має право й можність силою своїх голосів вислати до законодатних тіл таких представників, котрі репрезентують волю і бажання мас, а тимсамим і перевести те, що усуває безробіття, або принаймні причинюється до суспільного обезпечення робітника в часі безробіття.

В многих европейських краях виплачують безробітним т. зв. безробітну пайку з фондів, які складають підприємці, робітники і держава. В Англії видають тепер на таку допомогу безробітним річно $520,000,000, а в Німеччині коло 400 міліонів долярів. А що державні скарбниці доплачують до безробітної пайки величезні суми, то вони являються великим тягаром, бо обтяжують державні буджети та спричинюють більші податки. Дотого підносяться і в Европі ріжні критичні голоси, які добачують в безробітній пайці злі сторони, бо кажуть, що задля цеї пайки робітник не іміґрує і не шукає роботи, не напружує своїх сил, а тільки старається як найбільше видерти з безробітнього фонду.

Тісамі закиди проти безробітної пайки підносять тепер і в Америці. А страх перед нею дійшов так далеко, що деякі добачують вже безробітну пайку навіть в тім, коли би Червоний Хрест взявся допомагати безробітним за гроші, які одержав би від держави. Та найбільший натиск кладуть на те, що така безробітна пайка забила би ініціятиву американського робітника і його амбіцію.

Нема сумніву, що безробітна пайка не є остаточним вирішенням у справі обезпечення безробітних. Але є це спроба, яку вже ввели інші держави і яку можна не вводити в Америці, якщо знайдеться кращу розвязку цеї проблєми. А такою розвязкою може бути ліквідація самого безробіття.

ПОЗІР УКРАЇНЦІ З ЗАКАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ!

(ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСИ).

(Допис до „Свободи" з Закарпатської України).

Московські еміґранти, поклонники **„єдиної-неделімої"**, задумали і на Закарпатській Україні вирвати нам знову кавалок Рідної Землі.

Не досить їм, що їх земляки — московські большевики-неделімщики держать цілу Велику Україну під своїм окровавленим чоботом — вони ще і з тої нашої землі, що є під чеською управою, хотять нам урвати частину і поміж нашим народом поселити своїх чорносотенців, щоби сіяли незгоду та національну зраду.

Найновійші відомости з Праги доносять іменно, що тамтуди приїхали звісні московські еміґранти **Керенський** та **Мілюков** і обговорювали з міністром справ заграничних, Бенешом, справу **зкольонізовання пятьма тисячами московських еміґрантів** громади **Верховна** на Закарпатській Україні. Як кажуть — то чесько-словацький уряд мав згодитися на цю кольонізацію, а то під умовою, що ті московські поселенці будуть заниматися сільським господарством. А що Верховна лежить недалеко і галицької і румунської границі — то Чехи хотіли би в цей спосіб позискати рід **„ізоляційного трикутника"**, обсадженого людністю, котраби кождої хвилі стояла до їх розпорядимости і підпирала їх політику.

Видима річ, що поселюючи родовитих кацапів поміж українською людністю — Чехам розходилосяб передовсім о те, щоби власне їх політика „дівіде ет імпера" (поділи їх а потім пануй над ними) знайшла наручний інструмент. У нашій нещасній країні ще, на жаль, не вимерла інтеліґенція старого, мадярського хову, пересякнута аристократичними поглядами та легковажуюча, коли вже не навидяча простий, селянський люд, та його мову.

Коли отже тепер, переживаючи в чесько-словацькій републиці, годі той люд мадяризувати — то та інтеліґенція — хоч і доси сама по мадярськи дома і між собою говорить — бороняться всіми силами проти живої української мови, котрої діялектом, одним з родів, є місцева закарпатська мова. Та інтеліґенція хотіла би впровадити нібито якусь „вищу" літературну мову, але сама не знає, яку. Літературною мовою, відповідаючою місцевому діялектови — є власне українська літературна мова, а цеї вони бояться немовби чорт свяченої води.

Проби вироблення якоїсь місцевої „угроруської" мови — при помочи церковної та домішок російської — очевидно з українським виговором (бо цего не дасться уникнути) довели лиш до якогось смішного воляпіку, з котрого найбільше сміються таки самі... родовиті Москалі.

Томуто наші аристократи мадярського хову домагаються впровадження до шкіл російської мови, дарма, що і самі вони не мають про неї найменшого поняття.

Дивні відносини на тій нашій Закарпатській Україні, котру Чехи вже навіть і „Подкарпатською Руссю" не називають, але **„Подкарпатско"**.

Мальованим губернатором нашого краю без усякого впливу є кацап-мадярон **Бескид**, а властивим, справдішним володарем цего краю є **Розсіпаль**, людина старої австрійської адміністраційної школи, але найпослідніщого ґатунку.

Аж тут несподівано — сталося диво: Бескид їде до Праги і на зборах, скликаних чеськими москвофілами зпід прапора **Кльофача** — заявляє, що вже сповнилися всі передумови до веедення в життя автономії „Руської Країни", котру то автономію Масарик ще в 1918 році в Пітсбургу нашим „Руснякам" прирік. Бескид при тім заявив виразно, що йому і о це їде, щоби поконати українських „ірредентистів" та в тій ціли ввести російську мову у школах. Часописи не доносять, якою мовою говорив Бескид; мабуть тою ломаною кацапщиною, котра не є властиво ніякою живою мовою. Але і тою сумішкою йому певно не легко було говорити, бо його розговірною, щоденною мовою є властиво — **мадярська**.

Дуже підозріле світло кидає на цілу ту справу факт, що **Кльофач** виголосив при тій нагоді до нього повитальну промову і то чисто по **російськи!** Він тою мовою володіє іменно дуже добре, коли тимчасом Бескид — ані в зуб.

Ця обставина, що Кльофач — кумпан Ґаґатка й інших галицьких москвофілів, що виеміґрували до Чехословаччини, встромив свій ніс у справу закарпатської автономії — дає дуже багато до думання. Є очевидним, що москвофіли числять на те, що їм удасться при помочи автономії захопити всю власть на Закарпатській Україні, а тоді й викорінити все те українство, котре там міцно защіпили працюючі там українські еміґранти з Галичини та з Великої України.

Вправді завдяки аґітації галицьких і місцевих москвофілів перевели вже Чехи велику чистку (зосібна у народнім шкільництві) і сотки щирих робітників прогнали або цілком поза межі Чехословаччини або бодай поза межі Закарпатської Ураїни (як ось напр. поета Черкасенка, та всеж таки щиро національне українство вже так сильно защіпилося у закарпатську плідну ниву, що його вже ніякі інтриґи Бескидів, Кльофачів, Ґаґатків та Цурковичів не годні з неї вирвати. — Виросла на щастє уже щиро-українська молодь, що вийшла от хочби зі школи таких українських педаґоґів як Омелян Бачинський та поет Василь Пачовський*), а та молодь високо підняла вгору синьо-жовтий прапор і вже його ніколи не випустить з рук!

Але повернім ще до справи поселення Москалів на Закарпатській Україні.

Говоріть, що хочете, але до того треба було таки бути справдішними московськими **„нахабами"**, щоби пхатись на чужу землю, на землю народа, котрого ті „нахаби" навіть за народ не признають.

І цеї **провокації** не повинні наші Українці, де-би вони й не були — прийняти байдужно, але повинні рішучо **проти неї запротестувати.**

До цеї протестуючої акції покликані очевидно передовсім американські **іміґранти**, що походять з **Закарпатської України**, бо власне їх Рідну Землю хотять захопити московські втікачі. Цеж преці річ ясна, що на тих пятьох тисячах Москалів-кольоністів не скінчилосяб, але що — так сказати — були би вони лише **передною сторожею цілої армії** чорносотенних московських еміґрантів, що вже надоїли цілому рядови держав і народів своєю розпущеністю та злочинністю, а тепер шукають собі нового теплого місця, в котрім би собі осіли під охороною щирославянської влади, тай сталиб для неї ще й бажаним оруддем для політики „дівіде ет імпера".

В Злучених Державах Америки живе щонайменше триста тисяч наших **„Руснаків"**, а дехто каже, що їх там є навіть більше ніж тих, що лишилися на Закарпаттю.

(Кінець буде).

*) Оба вони мусіли полишити Закарпатську Україну.

НА ТЕМИ ДНЯ.

ЯЗИК РОЗВЯЗАВСЯ.

Московському кореспондентові нюйорського „Таймс"-а, Дюранті, який часто любить розхвалювати большевиків у своїх повідомленнях з Москви, чомусь трохи розвязався язик. Можливо він забув, що язик у нього істнує для того, щоби ховати свої думки про большевиків. Він оповів світови, що система заслання на поселення й каторжні роботи, якою так обурювався увесь цивілізований світ, коли вони істнували при цараті в Росії, в комуністичній Росії ще більше поширилася й удосконалилася.

Адже й при царі „кольонізували" далекі околиці Росії й платили каторжникам і всім арештантам гроші за їх працю. Скільки платили, це інша справа, але як на ті відносини, то не менше ніж тепер платять большевики своїм арештантам та каторжникам. Тоді праця цих жертв царського деспотизму називалася працею „засуджених арештантів" А тепер большевики називають цю працю „добровільною", хоч і в арештантських умовах та за арештантську платню.

Хіба змінилося лише те, що навіть у царські часи до вязниць і на каторжні роботи посилали людей лише по суді, а тепер це робиться з волі якогонебудь нового, вже комуністичного Поприщева-Мордобоя, що тепер зветься комісаром, а не приставом, чи урядником. Правдою є лише те, що праця арештантів у комуністичному царстві не є „працею засуджених", бо більшість з них ніколи дійсно не були перед судом, а попали в арештанти лише по волі комуністичних Держиморд.

НА УКРАЇНСЬКИХ КІСТКАХ.

Московський цар Петро будував Петербурґ на кістках українських козаків. Ще донині на Україні населення з жахом пригадує „канальські роботи", в болотах на березі ріки Неви. Тоді загинуло там яких 60 тисяч українських козаків.

З яким жахом будучі покоління будуть пригадувати на Україні большевицько-московські канальські роботи, коли на них гинуть сотками тисяч і міліонами українські селяне, їх жінки та діти. В далеких лісах та багнах півночі Московщини, Сибіру й Уралу, в страшних малярійних умовах Туркестану гинуть українські селяни та робітники за те, що посміли не коритися комуністичній Москві, як колись їх предки козаки не корилися царській Москві.

Тепер комуністи будують свій „домпінг" на крови й кістках українських селян та робітників, як колись царська Росія будувала свою імперію на кістках та крові українського селянства й народу.

ЛЯЦЬКІ СОЮЗНИКИ.

Ляхи обурені, що Ліга Націй призначила комісію в справі розслідів їх звірств у Галичині. „Українські" комуністи з нюйорських „щоденних" також скаженіють від злоби, що сподіванки Українців знайти оборону своїх прав у Лізі Націй та їх протести перед нею до певної міри виправдалися.

Тому „щоденні", так немов би блекоти обілися, накидаються на українький національно-демократичний табор, а на „Свободу" зокрема, за те, що вона кличе українську еміґрацію до дальшої організації й скріплення активно-українського національного фронту в обороні перед світовими ч[illegible]иками прав свого народу.

Московським посіпакам хотілосяб, щоб Українці бачили свій порятунок лише в Москві, щоби лише її признавали Українці одинокою їх спасителькою, як самі комуністи з України признають Москву своїм паном і володарем. Тому їх так лютить те, що Ліґа Націй перший раз взяла на увагу протести Українців проти Ляхів.

Для „щоденних", як і для Ляхів, ліпше булоб, колиб ми не протестували проти звірств у Галичині, а чекалиб, поки Москвка не „визволить" Західну Україну з польських лабет та не захопить її в московські пазурі. Коли Ляхи катували Українців в Галичині, то Москва мовчала, як в рот води набрала, хоч по рижському миру Польща зобовязана перед нею задовольнити українські національні права в Польщі. Про це Сталін мабуть „забув". Чи не знають сталінські лаполизи, що звуть себе на глум нашої нації „Українцями", чому це так сталося, що Москва забула про її права по рижському миру виступити в обороні прав Українців, котрих права тим миром забезпечені?

Та ми пояснимо для своїх читачів. Тому, що в Ризі Москва й Польща зобовязалися однаково трактувати свої національні меншини. Отож Москва й вважає, що Поляки не гірше від неї трактують Українців.

В. БУДЗИНОВСЬКИЙ.

ВОЄННА ВДОВА

(Оповідання).

(4)

— Як се буде потрібне, то ти можеш лишитися Джаном Болярдом. То був робітник у фабриці ґрамофонів. Не мав жінки, ні батька, ні мами. По нім не лишилася взагалі ніяка родина, отже й не мав кому передати сих 45 долярів. Тобі ті гроші не потрібні, бо у мене їх досить. Дой до нашого Обєднання на потреби старого краю.

Стефан лишився у брата. Шоби не було клопотів з тяганиною по урядах, Іван зголосив його як Джана Болярда з Дітройту. Коли виказався документами, що він звільнений воєнний інвалід, лишили його в спокою. До жінки Стефан ще не писав, бо не знав, чи через ту війну лист взагалі зайде. Також боявся, щоби правда не зайшла туди, де ще не повинні знати, що з ним сталося. Ждав терпеливо на кінець війни. Коли скінчилася світова війна, він ще боявся виїхати, бо прийшла війна українсько-польська. Мусів ждати, аж сій війні прийде кінець. Нарешті прийшов час, що вже можна було їхати. Тепер виринуло питанне, хто має їхати: Джан Болярд, чи Стефан Карах? Американського пашпорту Стефан Карах був би не дістав, бо такий взагалі не мав права бути в Америці. Колиж би до Польщі приїхав як американський горожанин Болярд, то в його місті зараз пізнали би обман. Іван хвилю подумав і каже:

— Користай з того, що ми оба до себе такі подібні. Я зголю мою бороду, ти зажди ще з місяць, аж тобі до решти відростуть вуса. Як хто глянe на тебе і на мою фотоґрафію, той скаже, що се твоя фотоґрафія зперед двох-трох років. Я возьму пашпорт для себе. Ти з тим пашпортом підеш до польського консуляту і поїдеш до старого краю не як Стефан, але як Іван Карах. Коли вже переступиш кордон Польщі, пашпорт можеш знищити, або на слово Іван хлянути троха чорнила, так щоби пляма накрила букви „Ів", полишаючи кінцеві букви „ан". Польский урядовець, бачучи в пашпорті подібну до тебе фотоґрафію і „...ан Карах", і не подумає, що то не твій пашпорт.

Стефан взяв пашпорт Івана і відїхав до Европи.

Приїхавши до свого міста, кортіло його вперед провідати щось про свою хату; що говорять про него самого. Пішов до залізничого ресторану, сів у кутику за столом і приказав подати собі кварґлі, яких давно не їв, та склянку пива. По хвили увійшов портієр залізничого двірця і сів при сусіднім столику. Стефан знав і пізнав його. Портієр став йому пильно призиратися. По хвили забалакав до него:

— Вибачайте, пане, чи ви не Карах?

— Та Карах, — Стефан відповів.

— Очевидно Іван, що перед війною здезертирував до Америки.

— Чому Іван, не Стефан?

— То ви брат Стефана і ще не знаєте, що він погиб? Погиб десь аж у Франції.

— Погиб? Хто вам сказав. Я про се не чув нічого, бо я дома ще не був. Вертаю з Америки.

— Добре знаю, що погиб, бо я бачив письмо і його портфель з кількома коронами та з двома листами від його жінки.

— Вона вірить, що він погиб?

— Як би не вірила, то не віддалась би вдруге... Що вам? Ви дуже поблідли...

— То пусте. Мене деколи нападає таке, від коли в моїй фабриці трісло колесо і вдарило мене в голову. Бачите? За вухом ще до тепер є шрам.

— Надїздить поїзд і я мушу відійти. Довго будете сидіти тут? Я незабаром верну, бо хотів би від вас щось почути про ту Америку.

Портієр відійшов. Стефан заплатив і також вийшов. Тепер не знав, що йому робити. Йти до хати, чи найближчим поїздом назад вертати до брата? Кортіло бодай пройти попри власну хату. Пішов. На хаті, як і раньше, видніла велика вивіска фірми: „Бляхарська робітня Стефана й Івана Карахів". З партеру лунало по вулици густе і голосне гопанне молотів, стукіт клевців, скреґіт сверлів та ножиць. Стефан зітхнув і пішов далі. Зайшов аж на кінець міста і завернув. Прийшовши знов під свою хату, подумав:

— Агій! Я буду боятися зайти у власну хату? Може важаться з моєї власної хати викинути мене?

Приступив до дверей, відчинив їх і не здіймаючи з голови капелюха, зайшов аж на середину великої робітні. Стояв і роззирався. Ніхто не звертав на него уваги, бо кождий був занятий своєю роботою. Лише один челядник, що у него робив від малого хлопця, глянувши на него, підвівся і з широко розплющеними очима, ще ширше роззявленим ротом, дивився на гостя.

— Чи майстер тут? — Стефан спитав його.

— Майстер? Майстер Батіг там — челядник відповів, показуючи рукою на бічні двері, де було бюро і робітня самого майстра.

— Він сам?

— Сам. Покликати його сюди?

— Не треба. Піду до него.

— Мушу його упередити, бо коли він при рахунках, то дуже сердиться, як впустимо кого до него.

Челядник пішов до майстра і каже:

— Пане майстер! Буде забава. Лиш не знати: весела чи сумна? Вернув один із старих наших майстрів. Як би не те, що Стефан Карах погиб, то я сказав би, що то він. Як то не він, то ніхто інший, як Іван Карах.

— Де він? Сказав, як зветься?

— Ще нічого не сказав. Лиш спитав, де пан майстер, та що хоче з вами балакати.

— Іван, чи дух Стефана, нехай прийде сюди.

Челядник вийшов і увійшов Стефан. Стояв і вдивлявся в господаря. Батіг показав рукою крісло, Стефан сів. Коли гість не говорив нічого, лише хустиною стирав піт з чола, забалакав сам Батіг:

— Ви мабуть сторонський, бо хоч я тут вже третий рік, вас ще ніколи не бачив. З яким ви ділом до мене? Мабуть якась робота.

— Я... я хотів лиш спитати вас, чи то правда, що ви оженилися з жінкою Стефана Караха.

— Я зі Стефановою Караховою оженився, але не з жінкою, а з вдовою. Мені вже мій челядник сказав, що ви дуже подібний до обох Карахів. Ви мабуть Іван, брат небіжчика Стефана. Як воно справді так, то ви дуже добре зробили, що зявилися. Ся хата і ґрунт, ну, тай робітня, були спільною власністю вашою і небіжчика Стефана. По небіжчикови Стефані маєток перейшов на вас. Сеї пайки, що по закону перейшла би на вдову по небіжчикови Стефані, я вже й не рахую. Я вже хотів писати до польського консуля в Америці, щоби віднайшов вас. Бо я хочу купити від вас вашу пайку і відумерщину Стефана. Коли ви вже тут, то діло піде скорше. Хіба, що ви не схочете продати. Може ви думаете лишитися тут і не схочете продати ні власної пайки, ні пайки по небіжчикови Стефані?

Чуючи раз-у-раз про небіжчика Стефана, Стефан аж підскочив. Вдаривши пястуком по столі, гукнув:

— Що ви про мене „небіжчик, тай небіжчик!" Чи ви може мене бачили на марах?

— Про вас? Я не про вас, Івана Караха, а про небіжчика Стефана.

— А хтож з вами балакає, як не Стефан?

— Ви мені таких дурниць не говоріть, бо я добре знаю, що Стефан погиб. Маю урядове повідомлення з доказовими залучниками: вашим портфелем. Як ви справді Стефан, то хіба лиш дух... Але духи не мають тіла — Батіг додав, клепаючи Стефана по плечах.

— Вже неодна урядова вість показалася неправдивою.

— Як ви справді Стефан Карах, то скажіть мені, чому ви так довго не показувалися і не давали про себе ніякої вісти? Де ви були ввесь той час?

— Де був? В Америці був. Ось вам доказ. Ось вам американський пашпорт!

(Конець буде)

УВАГА! НЮ ЙОРК, Н. Й.! УВАГА!

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ МІСТА НЮ ЙОРКУ

святкуватиме

12-ЛІТНЮ РІЧНИЦЮ ЗЛУКИ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ В ОДНУ СОБОРНУ НЕЗАЛЕЖНУ УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ

ВЕЛИЧАВИМ КОНЦЕРТОМ

який відбудеться

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 8-ГО ЛЮТОГО (FEBR.) 1931 РОКУ

в годині 7.30 ввечір

В САЛІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ,

217-219 EAST 6th STREET, NEW YORK, N. Y.

В концерті возьмуть участь:

[illegible] „Бандурист" під управою п. Ю. Кириченка. Солісти: п-ні [illegible]ребенецька і П. Ординський. Скрипкове сольо — п-на [illegible] Каськів. Деклямація — п-на Марія Шуст. Школа [illegible]менка виступить з танковою продукцією „Запорожець".

Вступне слово виголосить **ред. Омелян Ревюк.**

Святочну промову виголосить **Шановний Гість, професор Біржішко, щойно прибувший з Литви.**

Вступ **$1.00, 75 і 50 цнт. — Ввесь дохід призначений на край.** 27,30-1

ПОЗІР! ВИЛКС БЕРРІ, ПА., І ОКОЛИЦЯ! ПОЗІР!

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ЛІГА В ЛУЗЕРН ПОВІТІ, ВИЛКС БЕРРІ, ПА., СКЛИКУЄ

ЗБОРИ

котрі відбудуться

В ПОНЕДІЛОК, ДНЯ 9-ГО ЛЮТОГО (FEBR.) 1931 РОКУ

В ГАЛИ РЕДИНГТОН ГОТЕЛЮ на розі E. MARKET і PENNA AVE.

в годині 7-мій ввечір.

[illegible] Українець повинен прибути на сі збори. Будеться обговорю[illegible] Бенкету, котрий мається відбути 22. квітня сего року.

Й. Кривий, рек. секр.

УВАГА! НЮ ЙОРК І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!

ЗАХОДОМ АРТИСТИЧНОГО ГУРТКА В НЮ ЙОРУ під управою Е. ЖУКОВСЬКОГО

відограється

„КУДИ ВІТЕР ВІЄ"

воєнний образ на одну дію

В СУБОТУ, ДНЯ 7-ГО ЛЮТОГО (FEBR.) 1931 РОКУ

В САЛІ ШКОЛИ ТАНКІВ В. АВРАМЕНКА,

35 EAST 2nd STREET, cor. 2nd Avenue, NEW YORK CITY

Початок в год. 8-мій ввечір. — Вступ 50 цнт. Діти 15 цнт.

Шановні Громадяни! Прийдіть і подивіться на це пред[illegible]влення, а не пожалуєте. Діялося це на Україні, на київських [illegible] на часи облоги Києва республиканським військом у [illegible] 1918 року.

По представленню розпічнеться **БАЛЬ,** де буде пригра[illegible] першорядна музика Михайла Томаса. 29-30

УВАГА! НЮ ЙОРК, Н. Й.! УВАГА!

ЗАХОДОМ ТОВАРИСТВА ДУНАЇВ

устроюється

В СУБОТУ, ДНЯ 7-ГО ЛЮТОГО (FEBR.) 1931 РОКУ

В УКРАЇНСЬКІМ РОБІТНИЧІМ ДОМІ, (MANHATTAN LYCEUM)

66-68 East 4th Street, New York, N. Y.

ВЕЛИЧАВИЙ БАЛЬ

з котрого ввесь дохід призначений на викінчення Укр. Нар. Дому в Дунаєві.

Початок в **годині 7.30 ввечір.** — **Вступ 50 центів.**

А що музика першорядна, то за приємність забави ру[illegible] **Комітет.** 28,30

ПОКЛИК НОВОЗАСНОВАНОГО КОМІТЕТУ ЮВИЛЕЙНОГО СВЯТА

ДЕСЯТИЛІТТЯ ПРАЦІ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКОЛИ ТАНКІВ ВАСИЛЯ АВРАМЕНКА

до всіх **Українських Національних Товариств і Шановних Громадян як одиниць міста Ню Йорку й околиці!**

Хвальні **Товариства і Шановні Громадяни!**

Новозаснований Комітет має на цілі висунути на арену [illegible] опінії українське мистецтво, відродження україн[illegible] танку, як того танку, котрий виплив із табору поль[illegible] неволі. Там його відродив наш артист Василь Авраменко в голоді й холоді, спільно зі своїми товаришами.

Із того часу минає якраз десять літ, як загально україн[illegible] громадянство почуло і побачило свій рідний і мораль[illegible] танок, в котрім наше громадянство пізнало, які великі [illegible]рогоцінности воно має в своїй історії. Десятки тисяч на[illegible] молоді і старших, як на рідній землі, так і на еміграції, [illegible] спасати себе з духової неволі, як тої, котра їм грозила [illegible]бутися в своїмріднім.

Куди не поїдете, де не стрінете дитину, чи то дорослого, [illegible] все побачите в них щось такого, що лишилось для добра [illegible]льного української справи, і колиб ми взяли процентово, [illegible]жім, на двацять тисяч учнів тої школи хай лишиться одна [illegible]сяча вірна своїй нації, то всеж таки є здобута одна цеголка [illegible] будови Української Держави. Але противно, ми не мо[illegible]мо сказати, що лиш одна тисяча тих учнів лишилась вір[illegible]ними. Ми віримо, що одна тисяча може згубитись, а девять[illegible]цять тисяч лишилось не тільки як мертва цеголка, але вони лишились на майбутнє тими, котрі стануть до боротьби за Українську Державу.

Отже в імя тої високої ідеї, тимчасовий комітет поста[illegible]новив влаштувати свято десятилітної праці цеї школи, **величним виступом-зїздом** всіх танцюристів з цілої Америки, в котрім малоб взяти участь поверх 500 танцюристів і виступити в одним з найбільших театрів міста Ню Йорку.

До цього Ювилейного Виступу перед Американцями ми просимо всі національні товариства і поодинокі громадян, щоби стали почесними членами цього Ювилейного Свята і були записані в історії відродження українського танкового мистецтва, котре належить до загальної української історії.

Програму виступу вирішиться на зборах перед Шанов[illegible] Делегатами й Громадянами.

Тому просимо прибути на **ЗБОРИ,** які відбудуться **в НЕДІЛЮ, 8-го ЛЮТОГО 1931, в ГОДИНІ 2.30 ПОПОЛУДНИ, В САЛІ ШКОЛИ ТАНКІВ АВРАМЕНКА 35 Іст 2-га улиця, ріг 2-гої Евені, Ню Йорк, Н. Й.** (Огол.)

З поважанням — **Тимчасовий Комітет Свята.**

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ТАМ ДОБРЕ, ДЕ НАС НЕМА...

Ще як дитиною маленькою ви були і довгими вечерами любили слухати чудні казки, ви певно чували і про казочний край, де ріки молоком і медом пливуть, хліб на вербі росте, а плоти ковбасами городжені...

— Отсе край, отсе раз сторона! Колиб лише Всевишний дозволив туди дістатись, ми булиб вдячні за це, по віки, подумав так неодин.

А як ви тепер думаєте? Чи це була дійсність, чи була це пуста діточа казка, чи уроєння фантастичного поета, чи може мрія знесилених і знеблених життям на рідній земли[illegible]?

Ви думайте собі, що хочете, — на це у вас є розум свій, — а я від себе скажу, що щось воно мусіло бути у цій казці, коли вона полонила наші молодечі уми і в серця наші пірнула так глибоко...

І дей за днем росли ми і старшими ставались, а ця казка, наче той прокажений, ішла услід за нами, спокою не давала.

— От щоб лиш вирватися з галицької недолі, та геть у світ широкий, де ріки повні молока і меду...

І мимоходом, може і мимоволі, ми опинилися оттут..., у тій казочній стороні, де гроші на вулиці згортають, а хліб із дерева зривають.

Так в казці говорилось...

А в дійсности?...

Плач і скрегіт зубів, тло найбільших трагедій людини, замісць меду — жовч, а замісць молока — сльози...

І чи не приходить вам знову на думку та казка, яка остаточно була нічим іншим, лиш обманом?

∴

Так, так! У світі є хитрі люде!... Є такі, що вміють малювати яскраві типи на чорному екрані, зробляіть із ночи день, із чорта Бога — ще й скажуть вам молитися до нього — а нужду за добро представлять і ви повірите цьому.

∴

І коли ви тепер ходите вулицями голодні і холодні, коли кишені немає і шелюга, а праці не видати, то перед вами являються нові апостоли і плетуть вам знову казку про новий край, про новий рай, де не працюєш тяжко, оттак собі у садку догори черевом лежиш, а смажені голубці самі у рот летять...

∴

Недавно я був на зборах невеличкої громади людей, де якийсь Питляр представляв рай на Сході Европи. Я слухав його уважно, а дещо з його промови навіть записав. Я говорив він багато, пребагато, на ріжні теми; три години термосив нервами слухачів. Чомуж би і я, дорогі читачі, не міг переїхатися трохи по ваших нервах і розказати вам, таки словами того самого якогось Питляря, про ті гаразди і щастя, які зазнають люди десь у далекій стороні, у тій казочній країні, що є підперта стовпами, яких так жаждучо шукав Тарас Шевченко (бо й про Шевченка буде тут мова).

Як раді читати — читайте і „чужого научайтесь", бо це є будуть вже мої слова, а дійсні вирази того високопарного бесідника, „який щойно повернув із короткого побуту на Радянській Україні", а який бачив все і все знає. Він каже, що на „радянській Україні робітники не хорують і тому лікарі не мають там роботи", але там будують шпиталі і він, той „питляр", був у тих шпиталях... „Там ніхто не бідує", але він бував у захисті безпритульних...

Отже читайте:

„Зрозумійте, товариші, що боротьба, яка була в Галичині, це не була боротьба тільки проти українського селянина, але також проти польського селянина...

„Я скажу вам, товариші, яка зміна є тепер на Великій Україні: як я їхав на кораблі, або ви будете їхати, то за вами будуть їхати три шпіони...

„Ви мусите розуміти, що Харків є столиця України. В Харкові зобачите, чого тут ніде не зобачите. У Харкові є трамваї і електрика, а за Харковом є Новий Харків. Кудиби ви не розглянулись — всюди бачите розбудову...

„За царя було 160 тракторів, а тепер вже є 180,000. За царя XIII-го, 13-го року машини виробляли дуже мало.

„Лікарі в Радянськім Союзі лічать робітників, які в Радянським Союзі не хорують і тому лікарі не мають там роботи...

„Так бачите, товариші, як там справа стоїтх: там роблять 5 днів, але ніхто не знає, який день на Україні. Мусите купити „Комуніста", щоби знати який день...

„Є дві фабрики льокомотив коло Харкова, а коло них зараз товариші вибудували шпиталь. Такого шпиталю нема на Фифт евню...

„В Союзі Радянських Соціялистичних Республик всьо гаразд; там ніхто не бідує; там нема того „гаріяп, гаріяп, гаріяп"...

„Ми прийшли до приюту безпритульних ім. Максима Горкого. Там сотки бездомних дітей, яких годують машинами. Якби ви бачили, як там ідуть паси по колесах: один пас їде в одну сторону, а другий в другу...

„Як ми зобачили паси, то ми тоді пішли зобачити парк. А в парку зобачите тисячі робітників, які вийшли гуляти. Вони усі веселі, бо вони роблять лише пять днів на тиждень...

„У київському монастирі знайшла державна влада кости монахів і кости псів. Всі ті кости є тепер у музею, яким завідує професор Скрипа.

„Одна Матір Божа мала діяманти і держава повибирала їх, а навіть очи повибирала...

„На кождій стації залізничій є портрет Леніна і Шевченка".

„Могила Шевченка є тимчасова, але до неї мусите лізти дуже високо, а як вилізете на неї, то зараз пригадаєте собі Шевченка...

„Харків а Київ — то є що інше: в Харкові всьо по українськи, а в Київі по російськи...

„Щобисьте знали, товариші, що ті, які тут не мали місця, на радянській владі занимають поважні становища. Раз влада знає, що вона робить..."

І так дальше торочив у безконечність, а я записувати вже більше не міг.

Колиж ви, читачу, прочитавши повищі уступи з „реферату", довідались дещо про положення на Україні, то дякуйте не мені, що це так записав, але дякуйте оттому якомусь Питлярови, бо це його вірні вискази, слово в слово. А як ви ще може й дещо помудріли, то хіба так, як я і всі ті, що слухали того „реферату" і казали: цей чоловік бував у шпиталях, парках, городах і захистах, але чом бісова матір не задержала його десь у домі варятів...

Марко Скритий

Нюарк, Н. Дж.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗ

БОФАЛО, Н. Й. Подається до відома членам Тов. ім. Івана Франка, від. 299, що місячні збори відбудуться в неділю, 8 лютого, в годині 5-ій вечером, в гали парохіяльній при Fillmore і Oneida. Обовязок вимагає, щоб усі члени прибули на час. Довгуючі мають вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Нових членів радо повитається. — П. Сукмановський, предс.; І. Сидорович, секр.; П. Судин, скарб.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Повідомляється членів Тов. Мир, що місячні збори відбудуться в неділю, 8 лютого, в годині 4-тій пополудни, в домі Укр. Громади на 23-тій і Бравн. Довжні по 2 місяці будуть суспендовані, а ті що по три місяці — будуть виключені. Проситься вирівнати довги, щоб не було страт і нарікань. Вписуйте свої діти до У. Н. Союза. — О. Хорохівський, предс.; Н. Бурак, кас.; Туркот, секр.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

БОСТОН, МАСС.

Свято державности.

Треба признати, що одинокими свідомими Українцями громади є ті, що гуртуються при українській православній церкві. Вони влаштовують народні свята, протестаційні віча й складають на край жертви та поширюють українське імя між чужинцями.

Ота громада відсвяткувала дня 23 листопада державне свято 1-го Листопада.

В церкві відправив панахиду о. Желехівський та виголосив трогаючу вірних промову про положення на рідних землях. Панахиду відправлено біля могили, яку поставили громадяни Т. Ульчак і М. Шемета. Знову гром. Шафранський виплів вінок з дубового листя. При могилі стояла почесна чета з членів Тов. Запорожської Січи.

Пополудні відбувся святочний концерт.

Вступне слово виголосив гром. Н. Давискиба, в якім підніс те завзяття, з котрим на протязі історії наш нарід кидався по кождій програній в нову боротьбу з ворогами. Бесідник заявив, що нарід, котрий видав і далі видає стільки героїв, мусить добитися своєї незалежности.

Святочну промову виголосив запрошений гість, добродій В. Кедровський. Він змалював перед присутними хвилі, коли відроджувалася наша держава на Великій Україні, а потім перейшов до Листопадових Днів у Галичині. Зупинившись на останнім ляцькім вандалізмі, закликав бесідник до дальшої боротьби і витревалости.

Дальшим бесідником був адвокат А. Марголін, бувший дипльоматичний представник У. Н. Р. Шановний бесідник розповів про свою поїздку до Европи та побачення з ріжними визначними українськими діячами. Бесідник підкреслив, що українська справа набирає у світі щораз більшого розголосу, а найбільше їй шкодять такі польонофіли, як Андрій Лівицький. Добр. Марголін закінчив свою промову заявою, що він переконаний свято, що побідить правда й український нарід стане самостійним.

Між промовами виступав хор укр. прав. церкви, а шкільні діти деклямували. Рівнож виступила молода оркестра під проводом Американця д-ра Честера, великого приятеля українського народа. П-на Ю. Довганчук пропівала ще кілька українських пісень.

Свято закінчив гром. І. Чопик, котрий заявив, що ще прийде час на відплату ворогам, а тепер треба відплачуватися з Америки в той спосіб, щоби складати доляри на допомогу дальшій боротьбі.

Свято, на якім бракувало тільки крикунів і неробів, випало дуже гарно, бо все відбулося в найбільшім порядку. Закінчено його відспіванням „Ще не вмерла" і „Не пора".

На святі й підчас панахиди зібрано $82, які призначено на інвалідів і вислано до Обеднання.

Жертвували: Д. Кузь $2; по $1: А. Давискиба, І. Купчик, Н. Довганчук, Т. Ульчак, І. Мазур, О. Кудрик, А. Стадник, Фринчко, К. Біляк, К. Зіньковська, Марта Берестецька, К. Яворська, А. Гримак, М. Зварич, А. Шафранська, П. Кучер, К. Виноградник, А. Переходюк, К. Поліщук, Н. Давискиба, Г. Костецький, Золочівська, Смалюх, Т. Купчик, П. Мороз, О. Корецька, В. Начас, Н. Кісіль, Д. Юськів, І. Гибель, Вар. Чамецька, О. Рибак, А. Бербелицька, А. Виноградник, А. Ульчак, Ева Мусіловська, О. Школяр, А. Грицевська, І. Чучко, М. Умайло, І. Чопик, Т. Шумило, М. Сороцький, С. Антонюк, Яв. Боднар, М. Шемета, С. Кучер, Т. Хархут, Г. Зварич, О. Січкоріз, М. Григорчук, М. Тодощук, Мар. Сороцька, Мар. Оверко, М. Сілінська, Г. Петрейко, д-р Е. Самійленко, д-р А. Марголін, І. Чопик, С. Антонюк, І. Зінковський, Хомкович, А. Яворський, І. Гримак, О. Панькевич, П. Шафранський, М. Луцик; по 50 ц.: П. Григорчук, М. Вене, Д. Пащак, І. Волощук, О. Любачівська, І. Зварич.

Н. Давискиба.

Молодий чоловік жаліється:

— Мій тесть з кождим днем дурніший. Якосьтут нарікаю перед ним на грошеву скруту, через яку вже сивію. Він радо обіцює мені поміч і що... думаєте, що зробив? Прислав мені фляшку плину до фарбування волосся!

Стара діва: Я ще ніколи в моєму житті не сказала неправди.

Знакомий: То видно вас іще ніхто не питав про ваші літа.

ВАЖНЕ! НЮАРК, Н. ДЖ.! ВАЖНЕ!

РІЧНІ ЗБОРИ

УКРАЇНСЬКОЇ РОБ. ТОРГОВЕЛЬНОЇ СПІЛКИ В НЮАРКУ

відбудуться

В СУБОТУ, ДНЯ 7-ГО ЛЮТОГО (FEBR.) 1931 РОКУ

В 4-тій ГОДИНІ ПОПОЛУДНИ, У ВЛАСНІЙ ГАЛИ.

Проситься всіх Шеровців прийти на збори, де разом обговоримо справи для добра спілки. 29-30

За Заряд Спілки: **П. Галушка,** секр.

ТАРАС ТРЯСИЛО

ВАЖНА ДЛЯ ВСІХ УКРАЇНЦІВ ФІЛЬМА

буде висвітлюватись в таких місцевостях:

БАБИЛОН, Л. АЙ., Н. Й., В СУБОТУ, ДНЯ 7-ГО ЛЮТОГО 1931

В УКРАЇНСЬКІМ ДОМІ, HAWLEY AVE., В ГОДИНІ 8-мій ВВЕЧІР.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ., В НЕДІЛЮ, ДНЯ 8-ГО ЛЮТОГО 1931

В УКРАЇНСЬКІЙ ГАЛІ ПІД Ч. 725 СТЕЙТ ВУЛ. ЗАХОДОМ УКР. ПАРОХІЇ. ДВІ ВИСТАВИ: Перша в годині 1.30, а друга в годині 4.30 пополудні.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ., В СЕРЕДУ, ДНЯ 11-ГО ЛЮТОГО 1931

В МАДЖЕСТИК ТЕАТРІ, 590 ROOSEVELT AVE., В ГОДИНІ 7-мій ВВЕЧІР.

Ця фільма є дуже гарна і всіх задоволить. Приходіть самі і приводіть своїх знакомих. 30-1

ЗАХОДОМ АМЕРИКАНСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО МУЗИЧНОГО Т-ВА

організується

ОРКЕСТРА

до якої запрошується молодих музикантів і учеників будьякого інструменту. Мета цеї оркестри: виступати на концертах і на редіо. В цій нашій оркестрі будуть усі мати добру практику і запізнаються з українськими музичними творами.

Збірні вправи відбуваються покищо кождої суботи рано від години 10.30, в галі Школи Українського [illegible] Танку арт. бал. В. Авраменка, 35 Іст 2. вулиця, на розі 2. вулиці і 2. евні, в Ню Йорку. Цею дорогою звертаємося до [illegible] людей у Ню Йорку й околиці, щоби свої д[illegible]ти, які [illegible] учаться грати, прислали до оркестри. Оркестру буде вести композитор і дірігент М. О. Гайворонський. [illegible]

Управа А. У. М. Т-ва.

ПРОТОКОЛ

ПЯТОГО КОНҐРЕСУ ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ.

(4)

Через те, що Українці не мають сеї пропаґандистичної роботи як слід зорганізованої, ми робимо се прихапцем, і, як кажуть згадані мною Американці, робимо се по партацьки. Отже виступаемо нібито в обороні Українців, але на ділі пишемо статті в обороні польських „панен" міста Львова. Хотіли сказати, що Українка виступае проти Поляків у польському соймі, а вийшло, що в польському соймі е жінка сенатором, отже, мовляв, Польща признае поступову засаду рівноправности жінок. Виступають українські дилетанти й аматори в справах пропаґанди та виписують ріжні фантазії про свої докторати, міністерства, ґенеральства в російській армії, пишуть про все, а тільки не про Україну. Ще инші хапаються якоїсь польської провокації, що надула сенатора Ковпленда, щоби він добивався в американського уряду визнання українським урядом жмінки польських аґентів з Андрієм Лівицьким на чолі, і не дивляться, що сей нібито український уряд при першій нагоді стане вислугуватися Полякам за охлапи, заявляючися проти українських визвольних змагань, та оплюгавлюючи українських борців так, як на се навіть польонофілів не стати.

Як уступаючий предсідатель орґанізації я мушу піднести ті недостачі нашої роботи. Бо з неї виходять тяжкі втрати для нашої справи, а ми, як урядники, поставлені були на сторожі народних інтересів. Коли сі браки виходять з певних недостач українського характеру, то нам, як провідникам, треба звернути на се увагу народу, освідомити нарід про шкоди, які нарід терпить через сі браки. На те ми тут зїзджаемося, щоби побачити всі ті недостачі, які ми бачимо в своїй роботі, дискутувати про них та найти на них зараду. Шановні делегати конґресу е тими провідниками, що мають найти кращу дорогу до розвязки наших національних питань. На те уряджуемо конґрес, збираемо делегатів товариств, на те дебатуемо ріжні справи, щоби знати, чому ми так поступаемо, а не інакше. Не на те ми зібралися, щоби прозівати тут кілька годин, а відтак піти домів і коли нас спитають у товаристві, що там на конґресі робилося, сказати, що ми не знаемо, або сказати, що там нічого доброго не робилося. Колиб зайшла небезпека, що таке може статися, то треба виступити з відповідним внеском і показати, що треба робити, щоби краще було. Нема чого нам боятися критики себе самого, якщо ся критика зроблена в намірі поправити діло, а не з дітвацької або божевільної охоти допечи другому, зігнати на другому свою злість, покпити з другого. Навіть колиб дітваки або чужі наймити з нас мали сміятися, кпити, чи обкидати нас болотом, навіть тоді нема що нам на се звертати уваги. Не можна нам зі страху перед такими наслідками відпекуватися від роботи.

Специяльно у веденню пропаґанди нам треба навчитися ще дуже богато від инших народів. Не можна нам стояти на одному місци в краю поступу. Не можемо стояти на своїм старокраевім становищи зперед трицяти літ, коли ми живемо в Америці. Не можна в третому десятилїттю 20 віку заховуватися, як наші вороги не заховувалися в минувшому столітті. Не можемо ми стріляти з катапульки до ворогів, коли вони стріляють до нас з машинових крісів. Мусимо ми їм дорівнати в зоруженню. Коли не хочемо сього зробити, то не вдаваймо, що ми воюемо. Не вдаваймо, що ми патріоти та боремося за свій народ, коли ми не хочемо заховуватися так, як заховуються новочасні народи.

Се все е критика орґанізації. Инші урядники певно теж будуть критикувати орґанізацію. Праця для орґанізації дае право критикувати сю орґанізацію. Критикуючи орґанізацію, ми рівночасно показуемо дорогу до кращого. Се е справдішна критика, а не кириня.

Підчеркуючи політичну лінію Обеднання, ухвалену на його конґресах, підчеркуючи трудности, з якими йому приходилося боротись, я мушу підчеркнути, що своїм невстрашимим, але отвертим розбиранням біжучих політичних справ нащого народа Обеднання мимо трудностей здобувало собі повагу й пошану. Обеднанню деколи приходилося з трудом обороняти свою лінію. Однак, скорше чи пізніше люди приходили до переконання, що Обеднання правильно розвязувало питання. Колись Обеднанню говорили, як то Обеднання буде стояти знаменито, колиб воно приняло гетьманську лінію. Ріжні безсоромні брехуни навіть уже й говорили, що воно перейшло, тоді як Обеднання добувало всіх сил, щоби проти гетьманства боротися. Нині гетьманство найшлося в такому стані, що навіть найзавзятіший ворог Обеднання признае, що Обеднання мало рацію в своїм становищи до гетьманату. Те саме люди признають нині в справі резолюції сенатора Ковпленда. Колись скриті польські аґенти робили велику рекляму для сього билу. Мовляв, велика робота робиться для української справи. Мовляв, що то за користь буде, як американський уряд признасть Андрія Лівицького українським урядом. Нині, коли Поляки подають заяву Андрія Лівицького, що в Галичині нема ніяких польських знущань, що так тільки польський уряд виловлюе українських вархолів, що закаламучують мирне життя між братним польським і руским людком, то вже й найбільше завзяті вороги Обеднання розуміють, що цілою акцією за визнання Андрія Лівицького українським урядом кермувала скрита польська рука. Власне те, що Обеднання стоїть на сторожі ураїнських інтересів, що воно ніде й ніколи не відступало від своєї виразно начеркненої лінії, власне те, що всі політичні шарлятани знали, що їм не вдасться перепачкувати навіть таких хитрих інтриґ і провокацій, через то так усі політичні шарлятани ненавидять Обеднання. Згадую сю ненависть не на те, щоби сказати, що ми її боїмося. Не боїмося її. Вона існуе, і се природно, що вона існуе. Ми маемо богато ворогів, але на те в світі лихо, щоби з ними битися.

ПОДЯКИ

Я, нижче підписаний, складаю сердечну подяку Українському Народному Союзови за прислану мені запомогу в сумі $75.00. Мене покалічило в майні. Упав камінь і зломав мені ногу. Я вже від довгого часу лежу в шпитали.

В дома зістала жінка з малолітними дітьми в крайній нужді.

Український Народний Союз уже не одному нещасливцеви полекшив його гірку долю, не одній бідній вдові утер сльози, тисячі сиріт накормив.

Кождий свідомий Українець повинен спішити під його стяг, бо там знайде поміч.

Василь Либа,
член відділу 201 У. Н. Союза

—o—

Я, нижче підписаний, член Тов. Ів. Хрестителя, від. 256 У. Н. Союза, складаю сердечну подяку Головному Урядови за уділення мені 75 дол. допомоги з фонду запомогового.

Павло Корзун,
Вестгемптон, Л. Ай.

—o—

Я, нижче підписаний член У. Н. Союза, від. 94, Тов. ім. Маркіяна Шашкевича в Гамтрамк, Міш., складаю сердечну подяку Головному Урядови У. Н. С. за уділення мені $50.00 з фонду запомогового.

Ілія Спендак.

Слабе привязання.

Бляхар працював на даху віденського бурґу. Пошпотався і впав на вулицю. Один із жартівливих двораків сказав на це:

— Видно з того, як Віденці слабо привязані до володіючого дому!

ГОЛОСИ АМЕРИКАНСЬКОЇ ПРЕСИ.

UKRAINIAN DOUBTS LEAGUE'S POTENCY

To the Editor of The Inquirer:

Sir: Refering to your editorial, "The League Is No Joke," I would like to submit my sincere wish, that the power imparted to the League starts really to bear fruit. Under the pressure of the German spokesman, Dr. Curtius, the Poles admitted the cruelties commited in Upper Silesia. Ukrainian charges of the spectacular kind that invited prompt and drastic condemnation were disposed of much easier, because Ukrainians could not have their spokesman.

Possibly Poland promised to behave, etc., but we know from bitter experience that promises will remain promises only, and the poor unfortunate minorities will remain under the Polish knout as ever. Poland snaps her fingers at promises and treaties without any fear of reprisals.

Ukrainian civilization is being destroyed right before the League's eyes and nothing is being done. Ukrainians appealed so many times for help to the League without any result that it became almost hopless to think of it.

Is it not better to drop any appeal to sentiments of conscience or world hope and address ourselves to the realities of today, that the punishment for the brutalities rests only in our own hands?

On second thought: What's in the punishment anyway? Will it awaken the innocent victims flogged to eternal sleep? It might replace the material damage, but can it replace "hate"? Here is the problem for the League.

Ukrainian Reader.

Philadelphia, January 27.

(Philadelphia Inquirer, February 1, 1931).

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН СЕРЕД МАЛП.

(57)

Джейн ніколи не забула своїх дивних пригод в африканськім пралісі. Ані гарного лісового божка. Але її обсіли всякі клопоти. Маеток її підупав. Батько хорував. О її руку старався завзято молодий Клейтон. Вона ще далі любила Тарзана, але вона не сподівалася з ним більше побачитися.

—o—

Для батька вона то зробила, що приняла запрошення Клейтона прибути до його мисливського літнища. Вона подивляла сього богатого англійського шляхтича, але його не любила. Вона мусіла рішатися. Нині вона замандрувала глибою в ліс, поглиблена в своїх думки. Нагло вона побачила, що зі сходу підносився дим.

—o—

Від якого тижня вже коло них горіли ліси, але огонь ніколи їм не грозив. Тепер вона побачила перед собою, як полумя скоро продиралося через гущавину до хати. Вона думала, що вже пропала. Нагло вона почула окрик. Її кликав сильний, чистий голос, дивний голос.

Вона відповіла. І скоро побачила, як через густий дим продиралася до неї постать. Нагло вона почула, як сильна рука її обняла. Вона чула, що її хтось схопив, підняв угору та поніс. Джейн думала, що вона знова снить про свою пригоду в африканській гущавині. Чи можливе се таке, щоби її знова вратував той самий спаситель, що тоді? Ні, се було неможливе.

Але все таки хтож інший вмів би зробити все так сильно й зручно? Вона крадьки поглянула на лице мущини, що її ніс. Так, то був її Тарзан Малп.

—o—